

Společné jmění manželů

Stručný průvodce základními pojmy, účinná právní úprava, vybraná judikatura

Páry žijící v manželství sdílí společně majetek i dluhy, tedy tzv. Společné jmění manželů. Mnoho těchto párů však nemá zcela ponětí o tom, co všechno SJM obsahuje a naopak neobsahuje. K nejasnostem může posloužit zdoluhavý výklad nového občanského zákoníku nebo postačí náš stručný průvodce touto problematikou.

Tento průvodce vychází z aktuální účinné právní úpravy zákona [č. 89/2012 Sb.](#), občanský zákoník (dále jen „OZ“) a je sestaven za použití aktuální verze ekonomicko-právního informačního systému EPIS.

Výklad je doplněn odkazy na související judikaturu, v některých místech textu také komparací české právní úpravy s právní úpravou ve vybraných státech EU.

Historie manželského majetkového práva
Pojem a obsah SJM a jeho vznik
Smluvený manželský majetkový režim a správa SJM ve smluveném režimu
Manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu a jeho správa
Ochrana třetích osob (dluhy jednoho z manželů). Vypořádání společného jmění
Některá ustanovení o bydlení manželů a Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

Historie manželského majetkového práva

Manželské majetkové právo prošlo u nás poměrně dlouhým vývojem, není tedy samozřejmě žádnou novinkou, vnesenou do českého právního řádu novým občanským zákoníkem [zákon [č. 89/2012 Sb.](#), občanský zákoník, v účinném znění (dále též „OZ“)].

Stručný exkurs do historie: Jak se u nás manželské majetkové právo vyvíjelo?

- Zákon [č. 265/1949 Sb.](#), o právu rodinném, který byl účinný od 1.1.1950 do 31.3.1964, přinesl do právního řádu tzv. zákonné majetkové společenství manželů. Podle ustanovení §22 cit. zákona „Jmění, jehož nabude kterýkoli z manželů v době trvání manželství - vyjma to, čeho nabude dědictvím nebo darem, a to, co slouží jeho osobním potřebám nebo výkonu jeho povolání - tvoří jeho získaný majetek. Získané majetky obou manželů jsou majetkem jim společným (zákonné společenství majetkové).“

Obvyklou správu jmění náležejícího do zákonného společenství majetkového mohli vykonávat každý z manželů sám; šlo-li však o věc, která přesahovala rámec obvyklé správy, potřeboval souhlas manžela druhého. Na jmění náležejícím do zákonného společenství majetkového se mohl hojit také věřitel jen jednoho z manželů. Soud mohl ze závažných příčin zákonné společenství majetkové zrušit na žádost kteréhokoli z manželů. Zákonné společenství majetkové podle zákona o právu rodinném zaniklo, jakmile byl některý z manželů zbaven svéprávnosti. Při rozdělení jmění náležejícího do zákonného společenství majetkového byl každý z manželů povinen nahradit to, co bylo z tohoto jmění vynaloženo na jeho majetek, který do společenství nepatří. Co vynaložil některý z manželů

na společné jmění jen ze svého, mělo mu být na jeho žádost nahrazeno. Podle §29 cit. zákona se mohli manželé dohodnout, že rozsah jmění jim společného bude jiný, než jaký je při zákonném společenství majetkovém. Také správu společného jmění mohli úmluvou upravit jinak, než stanoví zákon. Stejně mohli zákonné společenství majetkové vyhradit až ke dni zániku manželství. K platnosti takových manželských úmluv majetkových bylo třeba formy soudního zápisu. Vůči jiné osobě se mohli manželé na takovou úmluvu odvolat jen tehdy, byla-li jí známa.

- S účinností od 1.4.1964 občanský zákoník [č. 40/1964 Sb.](#) (dále „ObčZ 1964“) zavedl do právního řádu bezpodílové spoluvlastnictví manželů (BSM); tato právní úprava manželského majetkového práva byla účinná do 31.7.1998, tj. do novely provedené zákonem [č. 91/1998 Sb.](#)). Podle [§136](#) odst. 2 věta druhá ObčZ 1964, bezpodílové spoluvlastnictví mohlo vzniknout jen mezi manžely. Podle [§143](#) ObčZ 1964 „V bezpodílovém spoluvlastnictví manželů bylo vše, co může být předmětem vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů, a věcí vydaných v rámci předpisů o restituci majetku jednomu z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství anebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.“³⁾

Vztahující se (civilní) judikatura k ustanovení [§143](#) ObčZ 1964:

[22 Cdo 5267/2008](#), Nejvyšší soud ČR

[30 Cdo 2193/2005](#), Nejvyšší soud ČR

[22 Cdo 1230/2009](#), Nejvyšší soud ČR

[22 Cdo 4000/2008](#), Nejvyšší soud ČR

[22 Cdo 4161/2009](#), Nejvyšší soud ČR

[31 Cdo 1908/98](#), Nejvyšší soud ČR

[22 Cdo 2655/1998](#), Nejvyšší soud ČSR

[11 Co 89/77](#), Městský soud v Praze

[21 Cdo 4333/2014](#), Nejvyšší soud ČR

- S účinností od 1.4.1983 do 31.7.1998 (do novely [č. 91/98 Sb.](#)) zavedl zákon [č. 131/1982 Sb.](#) do ObčZ 1964 nevyvratitelnou domněnku vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů, když doplnil ustanovení [§149](#) o nový odst. 4:

§149

...

„(4) Nedošlo-li do tří let od zániku bezpodílového spoluvlastnictví manželů k jeho vypořádání dohodou nebo nebylo-li bezpodílové spoluvlastnictví manželů na návrh podaný do tří let od jeho zániku vypořádáno rozhodnutím soudu, platí ohledně movitých věcí, že se manželé vypořádali podle stavu, v jakém každý z nich věci z bezpodílového spoluvlastnictví pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních

movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné. Totéž platí přiměřeně o ostatních majetkových právech, manželům společných.“.

Vztahující se (civilní) judikatura k [§149](#) ObčZ 1964:

[22 Cdo 3192/2015](#) Judikatura - sešit 9, rok 2018

[22 Cdo 3110/2010](#) Judikatura - sešit 3, rok 2012

[20 Cdo 464/2012](#) Judikatura - rok 2012

[30 Cdo 2193/2005](#) Judikatura - sešit 7, rok 2011

[31 Cdo 2036/2008](#) Judikatura - sešit 4, rok 2011

[20 Cdo 2465/2009](#) Judikatura - rok 2011

[20 Cdo 3005/2009](#) Judikatura - rok 2011

[22 Cdo 141/2009](#) Judikatura - rok 2011

[22 Cdo 4002/2011](#) Judikatura - rok 2011

[22 Cdo 4532/2010](#) Judikatura - rok 2011

[22 Cdo 883/2010](#) Judikatura - rok 2011

[22 Cdo 1772/2010](#) Judikatura - rok 2010

[22 Cdo 4245/2008](#) Judikatura - rok 2010

[22 Cdo 824/2008](#) Judikatura - rok 2010

[7 Tdo 29/2005](#) Judikatura - rok 2005

[7 Tdo 271/2003](#) Judikatura - sešit 10, rok 2003

[22 Cdo 2655/1998](#) Judikatura - rok 1998

[22 Cdo 952/1998](#) Judikatura - rok 1998

[3 Cz 2/89](#) Judikatura - sešit 2-3, rok 1992

[6 C 620/87](#) Judikatura - sešit 6, rok 1991

- S účinností od 1.1.1992 byl zákonem [č. 509/1991 Sb.](#) do ObčZ 1964 vložen [§143a](#), který byl účinný až do novely provedené zákonem [č. 91/1998 Sb.](#) (tj. do 31.7.1998). Podle [§143a](#) ObčZ 1964 mohli manželé dohodou rozšířit nebo zúžit zákonem stanovený rozsah bezpodílového spoluvlastnictví. Obdobně se mohli dohodnout i o správě společného majetku. Manželé se také mohli dohodnout, že vyhradí vznik bezpodílového spoluvlastnictví ke dni zániku manželství. Takové dohody vyžadovaly formu notářského zápisu. Manželé se mohou vůči jiné osobě na takovou dohodu odvolat jen tehdy, jestliže jí byla tato dohoda známa.

- Novela ObčZ 1964, provedená zákonem [č. 91/1998 Sb.](#), účinná od 1.8.1998 do 31.12.2013, přeměnila bezpodílové spoluvlastnictví manželů na společné jmění manželů (SJM).

- Nový občanský zákoník [č. 89/2012 Sb.](#) upravuje SJM v ustanoveních §708 a násl. s účinností od 1.1.2014. Podrobný výklad účinné právní úpravy SJM je zařazen v další části průvodce.

3) Např. zákon [č. 403/1990 Sb.](#), o zmírnění následků některých majetkových křivd, ve znění pozdějších předpisů, zákon [č. 87/1991 Sb.](#), o mimosoudních rehabilitacích, zákon [č. 229/1991 Sb.](#), o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku.

Pojem a obsah SJM a jeho vznik

Úvodem této části našeho průvodce je nutno poznamenat, že k následujícím hmotněprávním ustanovením nového občanského zákoníku není dostupná ustálená judikatura Nejvyššího soudu (příp. Krajských soudů).

Podle ustanovení [§708](#) OZ to, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů (dále jen "společné jmění"). To neplatí, zanikne-li společné jmění za trvání manželství na základě zákona. Společné jmění podléhá zákonnému režimu, nebo smluvenému režimu, anebo režimu založenému rozhodnutím soudu.

Majetková hodnota, to jsou nabytá aktiva, jako věci movité, věci nemovité, pohledávky, peněžní hotovost, patří sem také výhry v loteriích (např. ve Sportce, Sazce aj.).

Podle [§711](#) odst. 2 OZ částky výdělků, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti se stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabyl možnost s nimi nakládat, (např. jeho mzda byla připsána na jeho účet v peněžním ústavu, či vyplacena do ruky v hotovosti).

Jak vzniká SJM?

Společné jmění manželů vzniká ze zákona okamžikem uzavření sňatku. Hovoříme zde o zákonném režimu společného jmění.

Součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, co

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,
- b) nabyl darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl,
- c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,
- d) nabyl jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,
- e) nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního

majetku.

Z dikce ustanovení [§709](#) odst. 1 OZ tedy vyplývá, že součástí SJM není to, co nabyli manželé před uzavřením manželství.

Součástí společného jmění je také zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů, např. příjem z pronájmu věci nemovité apod.).

Podle [§711](#) odst. 3 OZ pohledávky z výhradního majetku jen jednoho z manželů, které se mají stát součástí společného jmění, se součástí společného jmění stávají dnem splatnosti.

Součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím podle [§709](#) odst. 1 OZ jeho výlučné vlastnictví. Nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.

Jsou součástí SJM také pasiva převzatá za trvání manželství?

Podle [§710](#) OZ, součástí společného jmění jsou dluhy (pasiva) převzaté za trvání manželství, ledaže

- a) se týkají majetku, který náleží výhradně jednomu z manželů, a to v rozsahu, který přesahuje zisk z tohoto majetku, nebo
- b) je převzal jen jeden z manželů bez souhlasu druhého, aniž se přitom jednalo o obstarávání každodenních nebo běžných potřeb rodiny.

Podle [§712](#) OZ, není-li v této části zákona stanoveno jinak, použijí se pro společné jmění obdobně ustanovení tohoto zákona o společnosti ([§2716](#) a násl. OZ), popřípadě ustanovení o spoluvlastnictví ([§3062](#) a [§3063](#) OZ).

Jak probíhá správa SJM v zákonném režimu?

To upravují ustanovení [§713](#) a násl. OZ následovně:

Součásti společného jmění užívají, berou z nich plody a užitky, udržují je, nakládají s nimi, hospodaří s nimi a spravují je oba manželé nebo jeden z nich podle dohody. Povinnosti a práva spojená se společným jměním nebo jeho součástmi náleží oběma manželům společně a nerozdílně. Z právních jednání týkajících se společného jmění nebo jeho součástí jsou manželé zavázáni a oprávněni společně a nerozdílně.

Podle [§714](#) OZ, v záležitostech týkajících se společného jmění a jeho součástí, které nelze považovat za běžné, právně jednají manželé společně, nebo jedná jeden manžel se souhlasem druhého. Odmítá-li manžel dát souhlas bez vážného důvodu a v rozporu se zájmem manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti, či není-li schopen vůli projevit, může druhý manžel navrhnout, aby souhlas manžela nahradil soud. Jedná-li právně manžel bez souhlasu druhého manžela v případě, kdy souhlasu bylo zapotřebí, může se druhý manžel dovolat (relativní) neplatnosti takového jednání.

Poznámka:

Právní jednání, u něhož je dán důvod relativní neplatnosti, se považuje za platný do té

doby, dokud se ten, na jehož ochranu je důvod neplatnosti právního úkonu určen, neplatnosti nedovolá. Jestliže se oprávněný dovolal relativní neplatnosti důvodně, je právní jednání neplatné od svého počátku (*ex tunc*).

Právo dovolat se relativní neplatnosti právního jednání podléhá promlčení. Promlčecí doba je tříletá a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. K zabránění účinků promlčení postačuje mimosoudní uplatnění relativní neplatnosti.

A co když jeden z manželů podniká?

Podle §715 odst. 1 OZ, má-li být součástí společného jmění použita k podnikání jednoho z manželů a přesahuje-li majetková hodnota toho, co má být použito, míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, vyžaduje se při prvním takovém použití souhlas druhého manžela. Byl-li druhý manžel opomenut, může se dovolat neplatnosti takového jednání.

Má-li být součástí společného jmění použita k nabytí podílu v obchodní společnosti nebo družstvu, nebo je-li důsledkem nabytí podílu ručení za dluhy společnosti nebo družstva v rozsahu přesahujícím míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, platí §715 odst. 1 obdobně.

Existují v zemích EU právní úpravy manželského majetkového práva odlišné od úpravy české? A co je na nich zajímavého?

Ano, například v Rakousku. Podle rakouského obecného občanského zákoníku (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, ABGB), „Zákonný manželský majetkový režim je režim odděleného jmění. Každý z manželů si uchová, co přinesl do manželství, a stává se výhradním vlastníkem věcí, které získá během manželství (§1237 ABGB). S ohledem na nakládání s jejich věcmi, v zásadě nejsou manželé ničím omezováni a nemusí ručit za dluhy druhého. Podle rakouské právní úpravy v zásadě mohou manželé během manželství volně nakládat se svým vlastním majetkem. Svá dispoziční práva k jistým věcem mohou omezit dohodou o zákazu převodu vlastnických práv a/nebo jejich zatížení ve prospěch druhého z manželů (§364c ABGB). Zápis takového zákazu v pozemkové knize je rovněž vymahatelný vůči třetím stranám, takže od dané chvíle může být s danou nemovitostí nakládáno pouze se souhlasem druhého z manželů.“

Jsou v Rakousku jakékoli právní úkony učiněné jedním z manželů závazné i pro druhého manžela?

V rámci tzv. „de facto zastupování“ smí ten z manželů, který vede domácnost a nemá příjem, či má pouze velmi nízký příjem, činit právní úkony pro běžný každodenní život, které se týkají domácnosti a nepřesahují určitý rámec odpovídající životnímu standardu manželů (§96 ABGB). V takovém případě se smluvním partnerem stává pouze zastupovaný manžel.

Kdo je v rakouském manželství odpovědný za dluhy vzniklé během manželství? Jaký majetek mohou věřitelé použít pro uspokojení svých nároků?

V zásadě je každý z manželů odpovědný pouze za dluhy, které sám osobně způsobil. Zastupování *de facto*, popsané v předchozím odstavci představuje výjimku z tohoto pravidla.

Zdroj (URL:)

<http://www.coupleseurope.eu/cs/austria/topics/2-Existuje-z%C3%A1konn%C3%BD-syst%C3%A9m-vlastnictv%C3%AD-man%C5%BEel%C5%AF-a-pokud-ano-jak%C3%A1-jsou-jeho-ustanoven%C3%AD>

Smluvený manželský majetkový režim a správa SJM ve smluveném režimu

Smluvený manželský majetkový režim je upraven v ustanovení [§716](#) a násl. OZ. Snoubenci a manželé si mohou ujednat manželský majetkový režim odlišný od zákonného režimu. Ujednají-li si smluvený režim manželé, upraví zpravidla své povinnosti a práva týkající se již existujícího společného jmění. Ujednají-li se pro smluvený režim zpětný účinek, nepřihlíží se k tomu. Smlouva o manželském majetkovém režimu vyžaduje formu veřejné listiny.

Co to je veřejná listina?

Pojmy „soukromá listina“ a „veřejná listina“ upravují ustanovení [§565](#) a násl OZ. Ustanovení [§567](#) OZ definuje veřejnou listinu takto:

„Veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou listinu prohlásí zákon; to neplatí, pokud trpí takovými vadami, že se na ni hledí, jako by veřejnou listinou nebyla.“

Podle [§568](#) OZ, je-li nějaká skutečnost potvrzena ve veřejné listině, zakládá to vůči každému plný důkaz o původu listiny od orgánu nebo osoby, které ji zřídily, o době pořízení listiny, jakož i o skutečnosti, o níž původce veřejné listiny potvrdil, že se za jeho přítomnosti udála nebo byla provedena, dokud není prokázán opak.

Zachycuje-li veřejná listina projev vůle osoby při právním jednání a je-li jednajícím podepsána, zakládá to vůči každému plný důkaz o takovém projevu vůle. To platí i v případě, že byl podpis jednajícího nahrazen způsobem, který stanoví zákon.

Byla-li veřejná listina pořízena, aby popřela dřívější veřejnou listinu o právním jednání mezi týmiž osobami, nabývá vůči třetím osobám účinky, byl-li její obsah zveřejněn ve veřejném seznamu, anebo byla-li třetí osobě předložena ([§569](#) OZ).

Evidence listin o manželském majetkovém režimu je upravena v ustanovení [§35d](#) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), v účinném znění (dále jen „NotŘ“).

V Evidenci listin o manželském majetkovém režimu se evidují

- a) smlouvy manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu odlišném od zákonného režimu,
- b) dohody manželů o změně smluveného režimu,
- c) smlouvy manželů o změně manželského majetkového režimu založeného rozhodnutím soudu,
- d) rozhodnutí soudu, kterými soud zrušil nebo obnovil společné jmění manželů nebo zúžil jeho stávající rozsah,
- e) rozhodnutí soudu, kterými soud změnil manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu nebo smluvený manželský majetkový režim.

Zápisy údajů do Evidence listin o manželském majetkovém režimu o smlouvě nebo o dohodě podle odstavce 1 písm. a) až c) provádí dálkovým přístupem bez zbytečného odkladu notář, který smlouvu nebo dohodu sepsal. Zápisy údajů o rozhodnutích soudu podle §35d odst. 1 písm. d) a e) NotŘ provádí Komora na základě stejnopisů těchto rozhodnutí zasílaných Komoře soudy v elektronické podobě.

Komora sdělí notáři, zda je či není evidována smlouva nebo dohoda podle §35d odst. 1 písm. a) až c) uzavřená zůstavitelem, o jehož pozůstalosti se vede řízení, v němž byl notář pověřen provedením úkonů jako soudní komisař podle zákona [č. 292/2013 Sb.](#), o zvláštních řízeních soudních nebo zda je či není evidováno rozhodnutí soudu podle §35d odst. 1 písm. d) a e) ohledně majetkového režimu zůstavitele a jeho manžela; je-li evidována smlouva nebo dohoda, sdělí také, u kterého notáře je uložena. V těchto záležitostech Komora poskytne notáři sdělení dálkovým přístupem na základě jeho žádosti.

Smluvený manželský majetkový režim může spočívat:

- v režimu oddělených jmění,
- v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství, jakož i
- v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu.

Ustanovení o režimu oddělených jmění se použijí obdobně v režimu vyhrazujícím vznik společného jmění ke dni zániku manželství.

Smluvený režim lze změnit dohodou manželů nebo rozhodnutím soudu; taková změna vyžaduje dohodu manželů nebo rozhodnutí soudu o součástech společného jmění v dosavadním režimu.

Smlouva může obsahovat jakékoli ujednání a týkat se jakékoli věci, ledaže to zákon zakazuje; může se týkat zejména rozsahu, obsahu, doby vzniku zákonného nebo jiného režimu společného jmění, jednotlivých věcí i jejich souborů. Smlouvou lze změnit zařazení již existujících i upravit zařazení budoucích součástí jmění rozdílně od zákonného režimu.

Smlouvou lze rovněž uspořádat majetkové poměry pro případ zániku manželství; jedná-li se o uspořádání pro případ zániku manželství smrtí, považuje se v této části smlouva za smlouvu dědickou, má-li její náležitosti.

Smlouvou nelze vyloučit ani změnit ustanovení o obvyklém vybavení rodinné domácnosti, ledaže jeden z manželů opustil trvale domácnost a odmítá se vrátit.

Podle [§719 OZ](#), smlouva o manželském majetkovém režimu nesmí svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu. Smlouva o manželském majetkovém režimu se nesmí svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by se smlouvou souhlasila; tato smlouva uzavřená bez souhlasu třetí osoby nemá vůči ní právní účinky.

Podle [§720 OZ](#), smlouva snoubenců o manželském majetkovém režimu nabývá účinnosti uzavřením manželství. Týká-li se smlouva již existující věci zapsané do veřejného seznamu, lze provést do tohoto seznamu zápis změny až po uzavření manželství. Týká-li se smlouva manželů o manželském majetkovém režimu již existující věci zapsané do veřejného seznamu, nabývá smlouva v této části účinky vůči třetím osobám zápisem do tohoto seznamu, ledaže tento zákon (OZ) stanoví jinak.

Podle §721 OZ, smlouva o manželském majetkovém režimu se zapíše do veřejného seznamu, je-li to v ní ujednáno; jinak na žádost obou manželů. Do seznamu se zapíše vše, co mění zákonný majetkový režim manželů. Zápis provede bez zbytečného odkladu ten, kdo smlouvu sepsal, a není-li to možné, ten, kdo seznam vede.

Poznámka:

Tímto veřejným seznamem je „Seznam listin o manželském majetkovém režimu“, který v elektronické podobě vede Notářská komora České republiky. Do tohoto „Seznamu“ lze nahlédnout na adrese internetového odkazu:

<https://rejstrik.nkcr.cz/>

Cena za jedno nahlédnutí do rejstříku Seznamu listin o manželském majetkovém režimu je 30 Kč včetně DPH.

Samotný opis listiny (její obsah) poté na základě Vaší žádosti vydá kterýkoli notář. Za tento úkon náleží notáři odměna 300 Kč bez DPH (v případě, že je notář plátcem DPH, k částce se připočte náhrada za DPH) a neposkytuje ji Notářská komora České republiky.

Jak nahlízejí na Smluvený manželský majetkový režim sami notáři?

[soukromý názor jednoho z notářů (JUDr. Martina Šešiny), publikovaný v časopisu Ad Notam]

Z jeho článku citujeme:

„Občanský zákoník v §3 odst. 2 písm. b) uvádí, že rodina, rodičovství a manželství požívají zvláštní zákonné ochrany, aniž by kdekoli konkrétně sdělil, v čem ta ochrana má spočívat. Spíše to působí jako výsměch v porovnání s §3020, který stanoví, že ustanovení částí první, třetí a čtvrté o manželství a o právech a povinnostech manželů platí obdobně pro registrované partnerství a práva a povinnosti partnerů. Také v dědickém právu platí ona „zvláštní zákonná ochrana“, když ve druhé dědické třídě mohou vedle sebe dědit současně manželka i případná družka zůstavitele, a to dokonce rovným dílem, budou-li samy dědit. Vypadá tak, že současná podoba zákonné úpravy SJM od uzavírání manželství občany spíše odrazuje, než aby je do manželství lákala. Možná je to i tím, že současnost, nahrávající především individualismu, a tím v podstatě i sobectví, vede občany k tomu, že si chtějí chránit své příjmy a ostatní majetek a nechtějí se o něj dělit s druhým.

Občanský zákoník sice umožňuje volnou úpravu SJM, dokonce i vyloučení jeho existence, jenomže to je výjimka. Vyžaduje to jednání, sepsání notářského zápisu, případně i zápis do veřejného seznamu (§721) a to něco stojí. Také jednání tohoto typu před sňatkem řada občanů bere jako nepatřičné, vždyť se chtějí brát a už mají spekulovat o majetku, předem počítat s rozvodem a snažit se jedna strana stranu druhou přechytračit? Navíc §262a o. s. ř. stanoví, že za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje také majetek, který netvoří součást SJM jen proto, že SJM bylo rozhodnutím soudu zrušeno nebo zúženo, nebo že byl rozsah SJM zúžen smlouvou manželů, případně když byl ujednáno režim oddělených jmění nebo že byl smlouvou vyhrazen vznik SJM až ke dni zániku manželství. Totéž stanoví §42 exekučního řádu. Také toto napravuje novela zák. č. 139/2015 Sb. V takovýchto případech jsou jakékoli změny v režimu SJM k ničemu, nemají-li manželé smlouvu o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu zapsány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, vedeném Notářskou komorou ČR. Přitom občané

uzavírají zejména smlouvy o zúžení SJM proto, aby se ochránili před exekucemi pro dluhy, jež založí jeden z nich.“.

Jak probíhá správa ve smluveném manželském majetkovém režimu?

Podle §722 OZ, snoubenci i manželé mohou uzavřít smlouvu o správě toho, co je součástí společného jmění, která se odchyluje od ustanovení §713 a §714; ustanovení §719 a §720 platí i pro tuto smlouvu.

Tato smlouva obsahuje ujednání o tom, který manžel bude spravovat společné jmění nebo jeho součást a jakým způsobem.

Podle §723 OZ, manžel, který spravuje společné jmění, právně jedná v záležitostech týkajících se společného jmění samostatně, a to i v soudním nebo jiném řízení, ledaže je dále stanoveno jinak.

Manžel, který spravuje všechno společné jmění, může právně jednat jen se souhlasem druhého manžela

- a) při nakládání se společným jměním jako celkem,
- b) při nakládání s obydím, v němž je rodinná domácnost manželů, je-li toto obydí součástí společného jmění, nebo které je obydím jednoho z nich, anebo obydím nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a o něž manželé pečují, jakož i při ujednání trvalého zatížení nemovité věci, která je součástí společného jmění.

Ustanovení §714 odst. 2 platí obdobně.

Manželský majetkový režim založený rozhodnutím soudu a jeho správa

Podle §724 OZ, je-li pro to závažný důvod, soud na návrh manžela společné jmění zruší nebo zúží jeho stávající rozsah.

Závažným důvodem je vždy skutečnost, že

- manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu,
- že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to,
- že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika.

Jako závažný důvod může být shledáno také to, že manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.

Režim založený rozhodnutím soudu lze změnit smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu a připadá v úvahu jen pokud manželství trvá.

Podle §726 OZ, soud může společné jmění poté, co je zrušil, obnovit; soud tak rozhodne zejména, když pominou důvody zrušení společného jmění. To platí i v případě, že manžel navrhne, aby společné jmění, jehož rozsah byl zúžen, bylo rozšířeno do zákonného rozsahu. Podle §726 odst. 2 OZ, zaniklo-li společné jmění na základě zákona*), soud jej na návrh manžela obnoví, pokud je to v zájmu obou manželů.

**) Již jsme opakovaně citovali z občanského zákoníku (např. §708 odst. 1 věta druhá, §726 odst. 2), že společné jmění za trvání manželství může zaniknout na základě zákona. Zákonnými důvody zániku společného jmění jsou prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů nebo výrok soudu o propadnutí majetku jednoho z manželů. Zánik společného jmění je v takových případech absolutní.*

Rozhodnutím soudu nelze vyloučit ani změnit ustanovení upravující obvyklé vybavení rodinné domácnosti.

Rozhodnutí soudu o změně, zrušení nebo obnovení společného jmění nesmí svými důsledky vyloučit schopnost manžela zabezpečovat rodinu a nesmí se obsahem nebo účelem dotknout práv třetí osoby, ledaže by s rozhodnutím souhlasila.

Jak probíhá správa v režimu založeném rozhodnutím soudu?

Jedná-li manžel při správě společného jmění způsobem, který je ve zřejmém rozporu se zájmem druhého manžela, rodiny nebo rodinné domácnosti, a snoubenci nebo manželé neuzavřeli smlouvu o správě toho, co je součástí společného jmění, může soud na návrh druhého manžela rozhodnout, jakým způsobem bude společné jmění spravováno.

Poznámka k otázce zúžení nebo rozšíření společného jmění manželů

Ve třetím dílu stručného průvodce jsme zmínili, že smluvený manželský majetkový režim může spočívat mj. v režimu rozšíření nebo zúžení rozsahu společného jmění v zákonném režimu, případně v režimu oddělených jmění. Manželé mohou rozsah společného jmění kdykoliv modifikovat (vyžaduje se forma notářského zápisu).

Pokud jde o rozšíření společného jmění, společné jmění lze rozšířit o cokoli, co nebyl kterýkoliv z manželů do výlučného vlastnictví před uzavřením manželství (nebo i za trvání manželství – např. dar, dědictví), případně o to, co nabyli oba manželé do podílového spoluvlastnictví.

Pokud jde o zúžení společného jmění, mohou manželé kdykoliv vyjmout jednotlivé věci movité či nemovité a smluvně ujednat, že se stanou výlučným vlastnictvím jen jednoho z nich. U věcí, které si mají v úmyslu teprve pořídit, mohou ujednat, že se nestanou součástí společného jmění, ale budou ve výlučném vlastnictví jen jednoho z nich.

Taková ujednání mohou například snížit dopad eventuálních podnikatelských rizik při podnikání jednoho z manželů, případně předejít složitému řešení vypořádání majetku při eventuálním rozvodu.

Při manželském majetkovém režimu založeném rozhodnutím soudu platí o zúžení či rozšíření SJM to, co již bylo shora uvedeno v této čtvrté části stručného průvodce.

Režim oddělených jmění

Podle [§729 OZ](#), v režimu oddělených jmění smí manžel nakládat se svým majetkem bez souhlasu druhého manžela.

Podle [§730 OZ](#), podnikají-li v režimu oddělených jmění manželé společně nebo jeden z manželů podniká s pomocí druhého manžela, rozdělí si příjmy z podnikání, jak si v písemné formě ujednali; jinak se příjmy rozdělí rovným dílem.

Ke sjednání režimu oddělených jmění je nutná veřejná listina, a to formou notářského zápisu. Režim oddělených jmění je novým způsobem smluvní modifikace zákonného manželského majetkového režimu. Pokud se snoubenci, kteří uzavírají manželství, rozhodnou pro režim oddělených jmění, jejich společné jmění uzavřením manželství nevznikne. Režim oddělených jmění mohou manželé ujednat formou notářského zápisu také kdykoliv za trvání manželství. Nejdříve však musejí vypořádat majetek, který nabyli do společného jmění.

V případě režimu oddělených jmění se při zániku manželství neprovádí žádné vypořádání majetku, žádná věc se nestává společnou.

Pokud je vznik společného jmění vyhrazen na dobu zániku manželství, zánikem manželství se pro účely vypořádání majetku stane součástí společného jmění vše, co splňuje zákonem stanovené předpoklady.

Ochrana třetích osob (dluhy jednoho z manželů). Vypořádání společného jmění

Jak je tomu s ochranou třetích osob, vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění? Jak v takovém případě probíhá exekuční řízení?

Ochrana třetích osob je upravena v ustanoveních [§731](#) až [§735](#) OZ. Podle [§731](#) OZ, vznikl-li dluh jen jednoho z manželů za trvání společného jmění, může se věřitel při výkonu rozhodnutí uspokojit i z toho, co je ve společném jmění. V případě, že vznikl dluh jen jednoho z manželů proti vůli druhého manžela, který nesouhlas projevil vůči věřiteli bez zbytečného odkladu poté, co se o dluhu dozvěděl, může být společné jmění postiženo jen do výše, již by představoval podíl dlužníka, kdyby bylo společné jmění zrušeno a vypořádáno podle [§742](#) OZ. To platí i v případě povinnosti manžela plnit výživné nebo jde-li o dluh z protiprávního činu jen jednoho z manželů nebo v případě, že dluh jen jednoho z manželů vznikl ještě před uzavřením manželství.

Pokud se zavázal jeden z manželů v době, od které do změny nebo vyloučení zákonného majetkového režimu, ať smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu, uplynulo méně než šest měsíců, může být pohledávka jeho věřitele uspokojena ze všeho, co by bylo součástí společného jmění, kdyby ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo.

Podle [§734](#) OZ, je-li smlouvou manželů nebo rozhodnutím soudu, kterými byl zákonný majetkový režim změněn nebo vyloučen, dotčeno právo třetí osoby, zejména věřitele, může tato osoba své právo uplatnit u příležitosti vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, stejně, jako by ke smlouvě manželů nebo k rozhodnutí soudu nedošlo; přitom se použije [§742](#).

Jak je upraven postup exekutora ve vztahu ke společnému jmění?

Podle [§42](#) odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů (dále „EŘ“), v účinném znění, před vydáním exekučního příkazu na majetek ve společném jmění manželů zjistí exekutor, zda je v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeném podle notářského řádu evidována smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o zrušení společného jmění manželů, jeho obnovení nebo zúžení jeho stávajícího rozsahu, anebo dohoda nebo rozhodnutí soudu o změně smlouveného režimu nebo režimu založeného rozhodnutím soudu.

Podle §42 odst. 2 EŘ při vydání exekučního příkazu je exekutor povinen vycházet z obsahu listiny podle odstavce 1, jde-li o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého po jejím zápisu do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu nebo jde-li o vydobytí dluhu ze závazku vzniklého před jejím zápisem do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu a vyslovil-li s tím souhlas oprávněný. Nelze-li zjistit z exekučního titulu nebo z listiny podle odstavce 1, že závazek vznikl po zápisu listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, má se za to, že závazek vznikl před zápisem listiny do Seznamu listin o manželském majetkovém režimu.

V ostatních případech lze vydat exekuční příkaz postihující majetek, který netvoří součást společného jmění manželů jen proto, že byl zákonný režim společného jmění manželů změněn.

Jde-li o vydobytí dluhu, který patří do společného jmění manželů, nebo dluhu povinného, pro který lze vydat exekuční příkaz na majetek ve společném jmění manželů, lze vést exekuci příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu.

Vztahující se judikatura k §42 EŘ:

[20 Cdo 5160/2017](#), Nejvyšší soud ČR

Podle [§267](#) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do novely č. 139/2015 Sb. (tj. v době od 31.12.2013 do 30.6.2015),

(1) Právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona (OSŘ).

(2) Obdobně podle odstavce 1 se postupuje, byl-li nařízeným výkonem rozhodnutí postižen majetek, který patří do společného jmění manželů nebo se pro účely nařízení výkonu rozhodnutí považuje za majetek patřící do společného jmění povinného a jeho manžela, ale vymáhanou pohledávku nelze z tohoto majetku uspokojit.

Podle aktuálního účinného znění [§267](#) OSŘ, Právo k majetku, které nepřipouští výkon rozhodnutí, lze uplatnit vůči oprávněnému návrhem na vyloučení věci z výkonu rozhodnutí v řízení podle třetí části tohoto zákona.

Podle aktuálního účinného znění [§262b](#) OSŘ

(1) Je-li výkonem rozhodnutí postižen majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis, nebo nelze-li ho výkonem rozhodnutí postihnout, může se manžel povinného domáhat v této části zastavení výkonu rozhodnutí. O tom musí být soudem poučen.

(2) Výkon rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu manžela povinného bude zastaven, nejsou-li na něm ani z části uloženy peněžní prostředky, které by jinak náležely do společného jmění manželů. Není-li prokázán opak, má se za to, že peněžní prostředky na účtu manžela povinného by náležely do společného jmění manželů.

[§262b](#) by do OSŘ vložen právním předpisem [č. 139/2015 Sb.](#) s účinností od 1.7.2015

K tomu:

Vztahující se judikatura:

[20 Cdo 5160/2017](#), Nejvyšší soud ČR

Vypořádání společného jmění

Podle [§736](#) OZ, je-li společné jmění zrušeno nebo zanikne-li, anebo je-li zúžen jeho stávající rozsah, provede se likvidace dosud společných povinností a práv jejich vypořádáním. Dokud zúžené, zrušené nebo zaniklé společné jmění není vypořádáno, použijí se pro ně ustanovení o společném jmění přiměřeně.

Podle [§737](#) OZ, vypořádáním společného jmění nesmí být dotčeno právo třetí osoby. Bylo-li její právo vypořádáním dotčeno, může se třetí osoba domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné. Vypořádání dluhů má účinky jen mezi manžely.

Podle účinné právní úpravy v občanském zákoníku [č. 89/2012 Sb.](#) existují s účinností od 1. ledna 2014 zří možné způsoby vypořádání společného jmění:

- dohodou manželů ([§738](#) a násl. OZ),
- rozhodnutím soudu ([§740](#) OZ), a
- podle právní domněnky upravené v [§741](#) OZ, která nastane v případě, že nedojde do tří let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění k vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, ani dohodou, ani nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.

Dohoda manželů (§738 a násl. OZ)

Dohoda manželů o vypořádání má vždy účinky ke dni, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, bez ohledu na to, zda dohoda byla uzavřena před anebo po zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění. Je-li však předmětem vypořádání věc, která se zapisuje do veřejného seznamu, nabývá dohoda právních účinků v části týkající se této věci zápisem do veřejného seznamu.

Platnosti dohody o vypořádání nebrání, týká-li se jen části společných majetkových povinností a práv.

Dohoda o vypořádání vyžaduje písemnou formu, pokud byla uzavřena za trvání manželství nebo pokud je předmětem vypořádání věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva.

Nevyžaduje-li dohoda o vypořádání písemnou formu a požádá-li o to jeden z manželů, doručí mu druhý manžel potvrzení, jak se vypořádali.

Rozhodnutí soudu (§740 OZ)

Nedohodnou-li se manželé o vypořádání, může každý z nich navrhnout, aby rozhodl soud. O vypořádání rozhoduje soud podle stavu, kdy nastaly účinky zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění.

Podle právní domněnky upravené v §741 OZ

Nedojde-li do tří let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění k vypořádání toho, co

bylo dříve součástí společného jmění, ani dohodou, ani nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu, platí, že se manželé nebo bývalí manželé vypořádali tak, že

- a) hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho z nich, který je pro potřebu svou, své rodiny nebo rodinné domácnosti výlučně jako vlastník užívá,
- b) ostatní hmotné věci movité a věci nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou; jejich podíly jsou stejné,
- c) ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy náleží společně oběma; jejich podíly jsou stejné.

Co když se manželé o vypořádání SJM nedohodnou nebo nevyužijí právní úpravy v ustanovení §741 OZ?

Podle [§742](#) OZ, nedohodnou-li se manželé nebo bývalí manželé jinak nebo neuplatní-li se ustanovení §741, použijí se pro vypořádání tato pravidla:

- a) podíly obou manželů na vypořádávaném jmění jsou stejné,
- b) každý z manželů nahradí to, co ze společného majetku bylo vynaloženo na jeho výhradní majetek,
- c) každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nahrazeno, co ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek,
- d) přihlédne se k potřebám nezaopatřených dětí,
- e) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o děti a o rodinnou domácnost,
- f) přihlédne se k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležících do společného jmění.

Hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku manžela bylo vynaloženo na společný majetek, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená nebo snižená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.

Některá ustanovení o bydlení manželů a zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

Podrobná právní úprava bydlení manželů za trvání manželství i po jeho zániku (z důvodu smrti jednoho z manželů nebo z důvodu rozvodu manželství), byla vtělena do nového občanského zákoníku v ustanoveních [§743](#) až [§750](#) (Některá ustanovení o bydlení manželů) s cílem vymezit právní rámec pro práva a povinnosti manželů související s bydlením. Následující ustanovení [§751](#) až [§753](#) OZ (Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí) mají za cíl ochránit rodinné obydlí, a to i proti některému z manželů. V původním návrhu nového občanského zákoníku byly otázky tzv. „domácího násilí“ řešeny v jiných ustanoveních, než je tomu v účinném znění OZ, nicméně, je vhodné si připomenout citací důvodové zprávy k původně navrženým ustanovením [§744](#) až [§764](#) OZ (nyní [§751](#) až [§753](#)), co vedlo zákonodárce k zařazení ochrany obydlí před domácím násilím do OZ.

„Zejména v posledním desetiletí se tzv. domácí násilí stalo fenoménem, o němž více než o jiných jevech (snad s výjimkou terorismu) je třeba uvažovat ve všech možných polohách a směrech. Tak je vedle rovin psychologické a psychosociální nutné i v jednotlivých právních oborech připravit – bez zbytečného otálení – předpisy, které by (podle své povahy) osoby, které jsou domácím násilím dotčeny, ochránily. Současně existující předpisy zajišťují okamžitou ochranu dotčených osob. Nicméně považuje se za vhodné přijmout i ustanovení v rovině soukromoprávní, a to dlouhodobějšího charakteru. (Nakonec dobrým příkladem pro nás může být právní úprava německá, rakouská, italská, slovenská a jiné.)“.

Některá ustanovení o bydlení manželů

Ustanovení [§743](#) OZ upravuje, že manželé mají obydlí tam, kde mají rodinnou domácnost. Zákodárce předpokládá, že v souladu s hlavním účelem manželství, kterým je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc ([§655](#) OZ), budou manželé bydlet společně a společně také uspokojovat potřeby rodiny a dětí.

Žádá-li manžel z vážných důvodů o přeložení rodinné domácnosti, má mu druhý manžel vyhovět, ledaže důvody pro setrvání převažují nad důvody pro tuto změnu.

Manželé se mohou dohodnout, že budou bydlet trvale odděleně. Dohoda manželů o odděleném bydlení má stejné právní účinky jako opuštění rodinné domácnosti s úmyslem žít trvale jinde.

Zákonná definice pojmu „rodinná domácnost“ v občanském zákoníku chybí, z jiných ustanovení OZ lze však dovodit, že rodinnou domácností se rozumí „byt nebo dům, který slouží manželům nebo jejich rodině k bydlení, a které jsou tvořeny souborem movitých věcí, sloužících k uspokojení životních potřeb rodiny a jejích členů.“.

Pokud jde o vznik práva druhého manžela na bydlení v případě, kdy je obydlím manželů dům nebo byt, k němuž má jeden z manželů výhradní právo umožňující v domě nebo bytě bydlet, a je-li to jiné právo než závazkové, vznikne uzavřením manželství druhému manželu právo bydlení.

Vznikne-li jednomu z manželů takové výhradní právo za trvání manželství, vznikne tím druhému z manželů právo bydlení ([§744](#) OZ). Status domu nebo bytu, který je považován za „rodinnou domácnost“ není povinně zapisován do veřejného seznamu (katastr nemovitostí) a nelze tedy v případě zájmu o koupi nemovitosti ze strany třetích osob tuto skutečnost jednoznačně ověřit. Zde je nutno upozornit na ustanovení [§747](#) OZ, které může kolidovat jak se zájmy třetích osob (eventuálního kupce), tak se zájmy jednoho z manželů (výlučného vlastníka domu nebo bytu, ve kterém se nachází rodinná domácnost manželů nebo rodiny) proti druhému manželů, který k předmětné nemovitosti nemá žádný oprávněný titul.

Podle [§747](#) odst. 1 OZ, má-li alespoň jeden z manželů právo nakládat domem nebo bytem, ve kterém se nachází rodinná domácnost manželů nebo rodiny, a tohoto domu nebo bytu je k bydlení manželů nebo rodiny nezbytně třeba, musí se zdržet všeho a předejít všemu, co může bydlení znemožnit nebo ohrozit. Manžel zejména nesmí bez souhlasu druhého manžela takový dům nebo byt zcizit nebo k domu, jeho části nebo k celému bytu zřídit právo, jehož výkon je neslučitelný s bydlením manželů nebo rodiny, ledaže zajistí manželovi nebo rodině po všech stránkách obdobné bydlení s bydlením dosavadním.

Podle [§747](#) odst. 2 OZ, jedná-li manžel bez souhlasu druhého manžela v rozporu s

odstavcem 1, může se tento manžel dovolat neplatnosti takového právního jednání.

Podle [§748](#) odst. 1 OZ, mají-li manželé společné nájemní právo k domu nebo bytu, ve kterém se nachází rodinná domácnost manželů nebo rodiny, platí §747 odst. 1 věta první obdobně. Manžel nesmí bez souhlasu druhého manžela nájem ukončit, nebo jej omezit právem, jehož výkon je neslučitelný s bydlením manželů nebo rodiny.

Podle [§748](#) odst. 2 OZ, jedná-li manžel bez souhlasu druhého manžela v rozporu s odstavcem 1, může se tento manžel dovolat neplatnosti takového právního jednání.

Podle [§749](#) OZ, souhlas manžela podle §747 a §748 vyžaduje písemnou formu.

V citovaných ustanoveních je zakotvena i ochrana nezletilých dětí, žijících spolu s manželkou v rodinné domácnosti.

Podle [§750](#) odst. 1 OZ, dohodnou-li se manželé, popřípadě snoubenci, odchylně od ustanovení §747 a §748, nesmí dohoda zhoršit postavení jejich společného nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti, které žije s nimi v rodinné domácnosti a vůči kterému mají vyživovací povinnost, popřípadě nezletilého dítěte, které nenabýlo plné svéprávnosti a bylo svěřeno do společné péče manželů nebo jednoho z nich; dohoda se dále nesmí dotknout práv třetích osob, ledaže s takovou dohodou souhlasily.

Podle §750 odst. 2 dohoda i souhlas třetích osob podle odstavce 1 vyžadují písemnou formu.

Vztahující se judikatura k dosud citovaným ustanovením [§743](#) až [§750](#) OZ:

[26 Cdo 3975/2017](#), Nejvyšší soud ČR

Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

Podle [§751](#) odst. 1 OZ, stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.

Podle [§751](#) odst. 2 OZ, stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manželé rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.

Podle [§752](#) OZ, omezení, popřípadě vyloučení práva manžela v domě nebo bytě bydlet, určí soud nejdéle na dobu šesti měsíců. Soud na návrh rozhodne znovu, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

Podle [§753](#) OZ je taková ochrana proti domácímu násilí poskytována i třetím osobám. Právo domáhat se ochrany proti domácímu násilí má také každá jiná osoba, která žije spolu s manželkou nebo rozvedenými manželkou v rodinné domácnosti.

Pokud jde o domácí násilí, to je postižitelné rovněž podle trestněprávních ustanovení, a to jako trestný čin „Týrání svěřené osoby“ podle [§198](#) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v účinném znění (dále „TrZ“), nebo jako trestný čin „Týrání osoby žijící ve společném obydlí“ podle [§199](#) TrZ. Ochranu proti domácímu násilí (jeho různým a četným formám)

poskytují i další ustanovení TrZ. Výklad těchto ustanovení však již přesahuje rámec průvodce problematikou SJM; můžeme však čtenáři vřele doporučit stať Prof. JUDr. Pavla Šámala. Ph. D., nazvanou „Právní úprava domácího násilí v ČR“ a zpracovanou pro seminář Justiční akademie „Domácí násilí a práva obětí v trestním řízení“ konaný ve dnech 2. – 3. listopadu 2015.

Závěrem

Zákonodárce, veden dobrými úmysly, vtělí někdy do zákonných textů takové obraty, které jsou špatně srozumitelné zkušeným právníkům, natož laikům.

Doufáme, že tímto stručným průvodcem jsme alespoň trochu přispěli k lepšímu poznání dílčí problematiky (SJM), která se bytostně týká všech ženatých a všech vdaných (někdy i všech rozvedených).

EPIS